

КАЛУМБЫ НАШАЙ ЭПОХІ

«Пілотам касмічнага карабля «Усход» з'яўляецца грамадзянін Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік лётчык маёр Гагарын Юрый Аляксеевіч». — урачыста паўтараў дыктар маскоўскага радыё. Гэта было 12 красавіка 1961 года. Трэба было бачыць у той гістарычны дзень твары савецкіх людзей, застыўшых ля рэпрадуктараў. Іх радысць была, бадай, такой жа, як у той майскі вечар 1945 года, калі над усёй нашай Радзімай рассыпаліся ў небе зарніцы перамогі над фашысцкай Германіяй.

Два гады назад быў здзейснены гэты эпахіяльны падзвіг, пра які марыла чалавецтва. Затым — бяспрыкладныя палёты Германа Цітова, Андріяна Нікалаева і Паўла Паповіча. Так стала ажыццяўляцца на практыцы прароцтва геніяльнага Цыялкоўскага аб тым, што чалавецтва не застанецца вечна на Зямлі, а паступова асвоіць для сябе ўсю калясонечную прастору. Гэта быў першы крок на шляху да зорак. І ўвесь свет па праву прызнаў, што 108 мінут Юрыя Гагарына на касмічным караблі былі падзеяй больш выдатнай, чым адкрыцці Калумба, Магелана, Амундсена... І першым гэта зрабіў савецкі чалавек, сын партыі Леніна.

У азнаменаванне гэтага падзвігу дзень 12 красавіка стаў Днём савецкай касманаўтыкі, які па праву лічыцца днём трыумфу айчынай навукі. Кожны год у гэты ўрачысты дзень наш народ будзе падводзіць вынікі таму, што зроблена новага на цяжкім шляху да зорак. А зроблена ўжо вельмі многае. Савецкі Саюз першы пачаў штурм Месяца, Марса і Венеры. Ішчэ ў 1959 годзе мы паспяхова запусцілі тры касмічныя ракеты, адна з якіх, прайшоўшы побач з нашым спадарожнікам, паведала на Зямлю рад каштоўных даных. Другая закінула на Месяц вымпел СССР, трэцяя падарыла чалавецтву унікальны здымак адваротнага боку загадкавай планеты.

І вось зусім нядаўна аўтаматычная станцыя «Месяц-4», аснашчаная найвышэйшай апаратурай, зноў праляцела ў непасрэднай блізкасці ад паверхні Месяца, перадала з космасу нашым вучоным новыя даныя. Адным словам, недалёкі ўжо той хвалюючы дзень, калі ўпершыню нага чалавек ступіць на зямлю невядомага нам свету. І мы не сумняваемся, што гэтым чалавекам будзе зноў грамадзянін Савецкай краіны. Такой жа думкі прытрымліваюцца і многія вучоныя ЗША, якім да гэтага часу не ўдалося «трапіць» ракетай у Месяц.

У чым прычына нашых поспехаў у

асваенні космасу, прычына таго, што краіна Саветаў увесь час ідзе ўперадзе на гэтым цяжкім шляху? Справа ў тым, што першыя і наступныя прарывы савецкага чалавека ў космас не былі проста падзвігамі герояў-адзінак, а перш за ўсё падзвігамі ўсяго савецкага народа, яго вучоных, канструктараў, інжынераў, рабочых, якія стварылі лепшыя ў свеце ракеты. Гэта непазбежны вынік гіганцкага росту нашай індустрыі і тэхнікі, якая даўно ўжо пакінула ззаду перадавыя капіталістычныя краіны. І ў канчатковым выніку — гэта перамога ленінскіх ідэй, пацверджанне правільнасці марксісцка-ленінскага вучэння аб неабмежаваных магчымасцях сацыялізму.

Не сакрэт, што ў ЗША не шкадуюць сродкаў на тое, каб хоць дагнаць нас у спадорніцтве па асваенню космасу. Але ўсё зноў пацвярджае тое, што адны толькі сродкі тут не дапамогуць. Патрэбна мэтанакіраванасць, планамернаць, канцэнтрацыя ўсіх сіл нацыі, каб дабіцца поспехаў, падоб-

ных нашым. Але хіба гэта магчыма, напрыклад, у ЗША, дзе барацьба за пакарэнне космасу звязана ў многім карысцю манаполій і ваенных. Вядома, што апошніх Месяц цікавіць настолькі, паколькі ён можа стаць зручнай... ракетнай базай. Вядома і тое, што па іх віне ў космасе была ўзрвана вадародная бомба, што вельмі ускладніла яго асваенне.

Усё гэта далёка ад нашых мэт. Савецкі народ стаў і будзе стаяць за выкарыстанне касмічнай прасторы толькі ў мірных мэтах, аб чым сведчаць неаднаразовыя заявы нашага ўрада.

Калі б так зрабілі ўсе ўлады і ў першую чаргу ўрад ЗША, то гэта было б з радысцю сустрэта сумленнымі людзьмі на зямлі, якім даўно абрыдла «халодная вайна» і гонка ўзбраенняў.

Такі голас розуму, жаданне нашага народа, якое сведчыць аб тым, што мы заваўваем Сусвет толькі для мірных мэт на карысць усяму чалавецтву.

СЕМ ПАДАРОЖЖАЎ АД ЗЯМЛІ ДА МЕСЯЦА

КАЛЯНДАР САВЕЦКАЙ АСТРАНАЎТЫКІ

3 4 кастрычніка 1957 года — дня, калі быў запушчаны на арбіту першы штучны спадарожнік Зямлі, — запушчана ў космас 32 спадарожнікі, аўтаматычныя міжпланетныя станцыі, ракеты і касмічныя караблі.

12 красавіка 1961 года ў 9 гадзін 7 мінут па маскоўскаму часу касмічны карабель «Усход», пілатуемы Юрыем ГАГАРЫНЫМ, паляцеў у космас. У 10 гадзін 55 мінут карабель прыземліўся ў зададзеным раёне. Палёт першага касманauta працягваўся 108 мінут.

6 жніўня 1961 года ў 9 гадзін «Усход-2», пілатуемы Германам ЦІТОВЫМ, узняўся ў космас. 7 жніўня ў 10 гадзін 18 мінут карабель прыземліўся ў прызначаным месцы. Падарожжа працягвалася 25 гадзін 18 мінут. Карабель зрабіў 17 віткоў вакол Зямлі і пакрыў адлегласць больш чым у 700 000 кіламетраў.

11 жніўня 1962 года ў 11 гадзін 30 мінут наступны касмічны карабель «Усход-3», пілатуемы Андріянам НІКАЛАЕВЫМ, выйшаў на сваю арбіту. Карабель зрабіў за 95 гадзін больш 64 віткоў вакол Зямлі, пакрыўшы адлегласць у 2 600 000 кіламетраў.

12 жніўня ў 11 гадзін 2 мінуты касмічны карабель «Усход-4», пілатуемы Паўлам ПАПОВІЧАМ, заняў сваё месца на арбіце. Карабель зрабіў за 71 гадзіну больш 48 віткоў вакол нашай планеты, пакрыўшы адлегласць прыблізна 2 мільёны кіламетраў. Першы групавы палёт савецкіх караблёў «Усход-3» і «Усход-4» працягваўся 21 гадзіну. Караблі трымаліся адзін ад другога на адлегласці 6 з палавінай кіламетраў, паміж імі падтрымлівалася пастаянная сувязь.

Савецкія пілоты-касманauty наляталі разам 200 гадзін, 5 366 793 кіламетры. Гэтая адлегласць роўная сямі падарожжам ад Зямлі да Месяца і назад.

Я ВЕРЮ, ДРУЗЬЯ...

Музыка О. ФЕЛЬЦМАНА

Слова В. ВОЙНОВИЧА

Заправлены в планшеты
Космические карты,
И штурман уточняет
В последний раз маршрут.
Давайте-ка, ребята,
Споемте перед стартом,
У нас еще в запасе
Четырнадцать минут.

Привет.

Я верю, друзья,
караваны ракет
Помчат нас вперед
от звезды до звезды.

На пыльных тропинках
далеких планет } 2 раза
Останутся наши следы.

Когда-нибудь с годами
Припомним мы с друзьями,
Как по дорогам звездным
Вели мы первый путь,
Как первыми сумели
Достичь заветной цели
И на родную землю
Со стороны взглянуть.

Привет.

Давно нас ожидают
Далекие планеты,
Холодные планеты,
Безмолвные поля.
Но ни одна планета
Не ждет нас так, как эта,
Планета дорогая
По имени Земля.

Привет.

Музыкальная партитура для вокала и фортепиано. Включает ноты и текст песни «Я верю, друзья...».

Савецкія касманauty: Юрый ГАГАРЫН, Герман ЦІТОВ, Андріяна НІКАЛАЕВ, Павел ПАПОВІЧ.

СЕМНАЦЦАЦЬ КАСМІЧНЫХ СВІТАННЯЎ

(З АУТАБІЯГРАФІЧНАЙ АПОВЕСЦІ ЛЕТЧЫКА-КАСМАНАУТА СССР ГЕРОЯ САВЕЦКАГА САЮЗА Г. С. ЦІТОВА)

маннасцей, галактык. Але поспехі ў даследаванні планет да апошняга часу былі даволі сціпныя.

Аднак цяпер касмічныя ракеты адкрываюць магчымасць эксперыментальнага вывучэння планет. Усё бліжэй і самая прывабная перспектыва — палёт чалавека на планеты. Гэта павысіла цікавасць да фізічнай будовы планет, асабліва іх паверхняў і атмасфер.

Яркім прыкладам могуць служыць нядаўнія назіранні Венеры, зробленыя ў Крымскай астрафізічнай абсерваторыі. Для гэтых назіранняў быў выкарыстаны тэлескоп, пабудаваны спецыяльна для назіранняў Сонца. З дапамогай гэтага тэлескопа атрыманы спектр Венеры, які дазволіў зрабіць важныя заключэнні аб хімічным складзе яе атмасферы. Найбольш жа каштоўнымі з'яўляюцца вынікі вывучэння планет метадамі радыёастрономіі. Гэтыя метады, распрацаваныя першапачаткова для даследавання радыёвыпраменьванняў Сонца і туманнасцяў, далі магчымасць вызначыць (у прыватнасці, у Пулкаўскай абсерваторыі) тэмпературы паверхняў планет.

Можна не сумнявацца ў тым, што далейшыя палёты касмічных ракет да планет дазволюць дамагчыся новых вялікіх поспехаў.

В. СОБАЛЕУ,
член-карэспандэнт Акадэміі
наук СССР.

рабіў у гэтыя хвіліны Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў, але, можа, і ён таксама паглядаў на гадзіннік і пытаў, як там касманаўт?..

Я яшчэ раз аглядзеў прыборы, рычагі кіравання. Усё на сваім месцы. Зараз прагучыць апошняя каманда. Стараюся больш зручна ўладкаваць у крэсла, расслабляю мускулы, шчыльна прыціскаю галаву да падушкі крэсла. Застаецца секунда...

— Пад'ём!!!

Раздаецца нарастаючы шум рухавікоў, уздымае корпус. «А конік на полі, напэўна, змоўк...» — прамільгнула ў галаве.

— Пайшла, родная!

Мяне прыціскае да крэсла. Невялікі штуршок: спрацоўваюць ступені ракетнасьбіта. Адна, другая... Плаўна, быццам нехаця адступаюць перагрузкі, і раптам наступае мертвая цішыня.

— Я — У КОСМАСЕ!

Прывабныя перспектывы

На працягу кароткага адрэзку часу дзве савецкія касмічныя ракеты былі накіраваны ў глыбіні сонечнай сістэмы. Адна з іх — «Марс-1» рухаецца да Марса, і з ёй падтрымліваецца рэгулярная радыёсувязь. Працягвае свой палёт і «Месяц-4». Усё гэта гаворыць аб новым этапе касмічных даследаванняў.

Першыя палёты савецкіх ракет да Месяца далі каштоўныя навуковыя вынікі. Аднак значэнне гэтых палётаў для навукі заключаецца не толькі ў тым, што з дапамогай ракет мы атрымліваем розныя звесткі аб планетах і аб акружаючай нас касмічнай прасторы. Нават сам па сабе запуск касмічных ракет аказвае мацнейшы ўплыў на развіццё многіх галін навукі. У першую чаргу гэта адносіцца да астрономіі.

Адной з важных задач астрономіі з'яўляецца вызначэнне становішча святл у нябеснай сферы. Гэта задача мае не толькі навуковае, але і вялікае практычнае значэнне. Дакладнасць астранамічных вымярэнняў даволі вялікая, але з'яўленне штучных спада-

рожнікаў Зямлі і ракет патрабавала яшчэ большага павышэння яе. Асабліва істотным аказалася ўменне вызначыць каардынаты штучных нябесных цел, якія хутка перамяшчаюцца. Гэта зрабіла неабходнымі распрацоўку новых метадаў астранамічных даследаванняў і стварэнне новых прыбораў.

Вельмі змянілася ў апошні час і другая галіна астрономіі — нябесная механіка, якая займаецца тэарэтычным вывучэннем руху планет, камет і іншых цел сонечнай сістэмы. Некалькі год назад асноўныя праблемы нябеснай механікі здаваліся вырашанымі. Аднак у сувязі з запускам штучных спадарожнікаў Зямлі і касмічных ракет перад нябеснай механікай усталі новыя важныя задачы: вызначэнне арбіт касмічных караблёў, знаходжанне пачатковых умоў для дасягнення ракетай зададзенага месца ў прасторы і г. д.

Асаблівай жа ўвагі заслугоўваюць працэсы, якія адбываюцца ў сучаснай астрафізіцы, г. зн. навукі аб фізічнай будове нябесных цел. Астрафізіка дабілася буйных поспехаў у вывучэнні зорак, ту-

РЫСЦЬ ЧАЛАВЕКУ, А НЕ ВЫКАРЫСТОУВАЛІСЯ У МЭТАХ «ХАЛОДНАЙ ВАЙНЫ» І ГОНКІ УЗБРАЕННЯЎ.

Наш суайчынік Сяпан Пятровіч са Злучаных Штатаў Амерыкі прыслаў у рэдакцыю старонку з амерыканскага часопіса, на якой змешчаны фатаграфіі савецкіх і амерыканскіх касманаўтаў. «Мне вельмі хацелася б, — піша ён, — каб яны і працавалі разам на карысць усяму чалавецтву і каб разам паляцелі на Месяц. Гэта б садзейнічала ўмацаванню дружбы паміж савецкім і амерыканскім народамі».

У сённяшнім нумары мы змяшчам партрэты касманаўтаў, даслаўны нашым земляком.

Джон ГЛЕН — першы амерыканскі касманаўт.

які быў выведзены на касмічную арбіту і пасляхова вярнуўся на Зямлю.

На касмічным караблі «Фрэндшып-7» саракагадовы падпалкоўнік ваенна-марской авіяцыі Джон Глен зрабіў тры абароты вакол Зямлі. У палёце, які працягваўся 4 гадзіны 56 мінут, Д. Глен праявіў вялікую сілу волі і мужнасць.

Палёт амерыканскага касманаўта здзейснены праз дзесяць месяцаў і восем дзён пасля Юрыя Гагарына і праз шэсць з палавінай месяцаў пасля Германа Цітова. Трэба адзначыць, што караблі, на якіх Гагарын і Цітоў ляталі вакол Зямлі, мелі вагу каля пяці тон кожны, у той час як «Фрэндшып-7» ваżyў каля дзвюх тон. Можна яшчэ дадаць, што Герман Цітоў на караблі

«Усход-2» зрабіў 17 віткаў вакол Зямлі.

25 мая з мыса Канаверал (штат Фларыда) быў зроблены запуск касмічнага карабля «Аўрора-7». На борце карабля знаходзіўся амерыканскі лётчык касманаўт **Малькольм Скот КАРПЕНТЭР**. Палёт Карпентэра праходзіў далёка не ідэальна. Ужо на другім вітку выявіліся няспраўнасці ў сістэме аўтаматычнага кіравання, у выніку якіх камандны пункт намерваўся спыніць палёт пасля завяршэння другога вітка. Дзякуючы мужнасці, вытрымцы, самавалоданню, праяўленым амерыканскім касманаўтам, палёт працягваўся. Як і яго папярэднік Джон Глен, Карпентэр зрабіў тры віткі вакол зямнога шара.

Амерыканскі лётчык **Алан ШЭПАРД** на ракеце «Рэдстоун» 5 мая 1961 года ўзняўся на 185 кіламетраў і праз 15 хвілін пасля запуску спусціўся над Атлантычным акіянам.

Капітан **Вірджыл ГРЫСАМ** 21 ліпеня 1961 года ў капсуле «Ліберці бел» амаль дакладна паўтарыў субарбітральны палёт Шэпарда. Ён дасягнуў вышыні 189 кіламетраў і прывадніўся ў акіяне ў раёне Багемскіх астравоў.

З кастрычніка 1962 года амерыканскі касманаўт **Уолтэр ШЫРА** на караблі «Сігма-7» зрабіў шэсць абаротаў вакол зямлі.

Шчыльна зачынены локі. Дзесяці ледзь чутна працуе электраматор: апускаецца ліфт з апошнімі праводзачымі. Праз некалькі мінут чую, як ад'язджаюць мантажныя фермы. На касмадроме, напэўна, ціха-ціха, як і ў мяне ў ракеце, і напэўна, таксама, як і ў той дзень, трашчаць на увесь стэп конікі...

На радыё — голас Галоўнага Канструктара:
— Як самаадчуванне?
— Цудоўна!..

Але ж яны ведаюць аб маім самаадчуванні не горш за мяне! Урачы ўважліва вывучаюць паказанні прыбораў, слухаюць удары сэрца, ведаюць аб ціску крыві. Я прыслухоўваюся да самога сябе і міжволі паўтараю: «Цудоўна!».

— Як справы, Герман?
Гэта сябры. Яны жартуюць, смяюцца, адным словам, забаўляюць.

— Музыку ўключыць? — запытаў хтосьці. — Што ты хочаш пачуць?

— Круціце, што хочаце.

Тут жа пачулася: «Я люблю тебя, жизнь...».

Стоп! Скончылася музыка. Зніклі галасы, раздаецца першая каманда. Цяпер доктар пытаецца пра самаадчуванне, але, відаць, ужо толькі так, па традыцыі. Па яго голасе адчуваю — ён ведае: у мяне ўсё ў парадку.

Паглядзеў на гадзіннік. Застаюцца лічаныя хвіліны да старту. Яшчэ раз аглядаю кабіну. Цяпер гэта мой дом, мая кропачка... Што ж я адчуваю? Страх?

Ва ўсім маім свядомым жыцці, у час першых скачкоў з парашутам, у моманты іншых так званых вострых адчуванняў я не меў гэтага пачуцця, таму што заўсёды ведаў, на што іду.

І ўсё, што я ні рабіў да гэтага часу, прыходзіла само сабой, натуральна выцякала са звычайных і ясных узлеленняў пра абвязак і з самага сумленнага жадання не быць апошнім. З'явілася патрэба, прывычка, неабходнасць падначальваць свае інтарэсы інтарэсам справы...

У думках праносіліся твары і вобразы. Тут былі і тыя, якіх я не бачыў, але ведаў іх справы, і тыя, каго няма ў жывых, і тыя, хто цяпер жыве. Уладзімір Ільіч Ленін, яго саратнікі і першыя рэвалюцыянеры — героі маіх дзіцячых думак. Бацька, інструктары-лётчыкі, загінуўшы сябра Лёша Каваль, Галоўны Канструктар, Юрый Гагарын, сябры-касманаўты, дзяўчынка Галка, якая выцягнула мяне з проламкі, Тамара... Разныя, знешне асім не звязаныя паміж сабой людзі... І ўсе як быццам разам са мной чакаюць адлічэння секундамера. Не ведаю, што

ЯНЫ ПАБЫВАЛІ Ў КОСМАСЕ

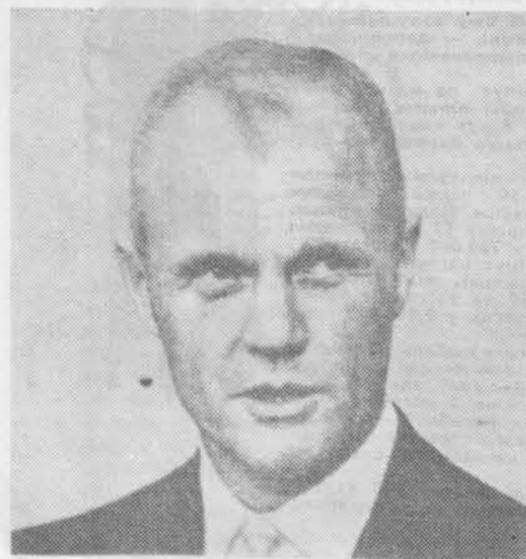
Савецкаму Саюзу належыць першынство ў справе асваення космаса. Першы штучны спадарожнік Зямлі быў спавец-

кім, першы касманаўт Юры Гагарын быў грамадзянінам Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Аднак наш

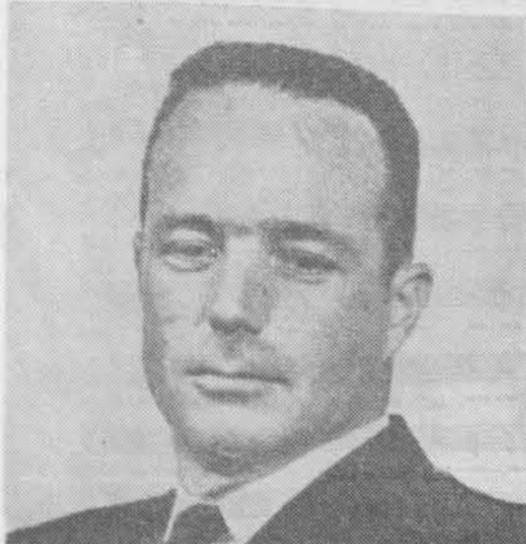
народ аддае надзейнае таленавітым амерыканскім вучоным, мужным амерыканскім касманаўтам, якія ўнеслі свой уклад у справу пакарання Сусвету.

У сваёй прывітальнай тэлеграме на імя прэзідэнта ЗША Джона Ф. Кенедзі ў сувязі з палётам амерыканскага лётчыка-касманаўта Джона Глена М. С. Хрушчоў пісаў:

«КАЛІ Б НАШЫ КРАІНЫ АБ'ЯДНАЛІ СВАЕ НАМАГАННІ — НАВУКОВЫЯ, ТЭХНІЧНЫЯ І МАТЭРЫЯЛЬНЫЯ ДЛЯ АСВАЕННЯ КОСМАСУ, ТО ГЭТА БЫЛО Б ВЕЛЬМІ КАРЫСНА ДЛЯ РАЗВІЦЦЯ НАВУКІ І БЫЛО Б З РАДАСЦЮ СУСТРАТА УСІМ НАРОДАМІ, ЯКІЯ ХОЧУЦЬ, КАБ НАВУКОВЫЯ ДАСЯГНЕННІ ІШЛІ НА КА-

Джон ГЛЕН.

Малькольм КАРПЕНТЭР.

Алан ШЭПАРД.

Вірджыл ГРЫСАМ.

У 21 нумары газеты мы паведамлялі нашым чытачам, што ў Пяцігорску жыве беларускі пісьменнік Вісарыён Сцяпанавіч Гарбук. Цяжкая хвароба не дае яму магчымасці жыць на Беларусі. Нядаўна рэдакцыя атрымала ад Гарбука пісьмо. Вось што ён піша:

«Рад адгукнуцца на вашу просьбу. Дасылаю невялічкае апавяданне «Без мамы». Спадзяюся, што яно падыйдзе да старонак вашай газеты.

Ваш В. ГАРБУК.

У маім планах — напісаць ліст да суайчыннікаў, каб яны там, за межамі Радзімы, аддалі ўсе свае намаганні барацьбе за мір. Зычу калектыву рэдакцыі плённай працы на адным з адказных франтоў барацьбы за свядомасць і сумленне ўсіх часных людзей, дзе б яны ні былі.

Без мамы

Мама нахілілася над Стасем і сказала:
— Сёння пойдзеш адзін, без мяне.
— Адзін? — здзівіўся ён.

Чаму адзін?
— Ты ўжо вырас. Дарогі не забудзься?
— Не.

— Прыдзеш адзін, цётка Феня абрадуецца. І я буду рада. Толькі не спяйсяй.

Стась выйшаў з хаты на ганак, азірнуўся назад. Мама прычыніла дзверы. І нават у шчылінку не сочыць. Ён збег з ганку ўніз. І за шыбамі акна мамы няма.

Стась уздыхнуў і паволі вый-

шаў са двара на вуліцу. Ля суседняга двара поркаліся куры. Так захацелася пужануць іх, каб яны з кудатаннем разляцеліся хто куды, але Стась стрымаўся і павярнуў у другі бок.

Праз дом каля агародчыка стаяла незнаёмай жанчына з дзяўчынкай. Ну што на іх глядзець. Ой, не! У дзяўчынке на грудзях сядзіць жук з бліскучымі нагамі, вялізны, рагаты. Цікава, чаму на яго не звяртае аніякай увагі дзяўчынка? Жук нібы варушыцца на сукенцы. Нечакана выйшла з хаты яшчэ адна жанчына і засланіла сабою дзяўчынку.

Вось і плошча. Стасік кінуўся бегчы, ды схамянуўся: на клумбе ён убачыў такога дзівоснага махнатага вусеня, што міжвольна спыніўся. Ах, каб тут была мама! Хлопчык азірнуўся, але мамы няма. А вусень, выгінаючы рознакаляровую спіну, поўз па зялёнай сцябліне кветкі. Трымаючыся на задніх нагах, ён вадаў сцюды-туды сваёй чорнай бліскачай галавой. Стась асцярожна паднёс насок сандалеткі да сцябла, каб вусень перапоўз на нагу, ды не разлічыў — крануў кветку. Вусень зваліўся ў траву.

Малы ўспомніў, куды трэба ісці, і перайшоў плошчу. Большая палова дарогі пройдзена. Задумлены, Стась і не заўважыў, як нечакана перад ім, пракрочыў стары. Не, не стары, а кіі, ягоны кіі. Ніколі хлопчык не бачыў такога кія.

Уверсе галава страшэннага кудлатага сабакі з разяўленым ротам, белымі клькамі і чырвоным языком. Стасю здалася, нібы кіі сам скача на адной назе і цягне за сабою старога.

— Мама! — чуць не закрычаў хлопчык і азірнуўся. Але мамы не было, а кіі, скачучы, цягнуў за руку старога.

Стасіку не царпелася падзіліцца ўражаннямі з мамай. Ён павярнуўся бегчы дахаты, але шлях назад перапыніў сапраўдны сабака. Заплакаў? Няма каму. Хлопчык са страхам качыў за сабакам. А сабака кінуўся сцюды-туды па плошчы і забег у завулак. Стась супакоіўся. Хлопчык успомніў, чаму ён тут і чаму адзін, і пайшоў далей. Вось і знаёмыя блакітныя аканцы дзіцячага сада. А на страсе галубы. Галубы ў двары. Іх можна карміць. Можна браць у рукі.

Замахаўшы рукамі, з крыкам «фр-р-р!» малы кінуўся бегчы да дзіцячага сада, а калі выхавальніца цётка Феня, здзіўленая, стрэла Стася, ён даверліва прытуліўся да яе, а потым падняў галаву ўгору і з гонарам сказаў:

— Я прышоў адзін, без мамы!

...А мама ішла ўслед за ім і з трапяткім сэрцам сачыла за кожным яго крокам. І доўга яшчэ хлопчык нават не будзе здагадацца, якім хваляваннем у сэрцы матулі адгукнецца кожны яго крок у жыццё.

На якіх прывалах сам з сябой,
Ведаў я,
За мной сачыла строга,
Сэрцам ты была заўжды
са мной.
І штодня чакала ліст ад сына,
Паіраля з смуткам і тугой,
— Дзе ты, родны, і які
прыпынак
Зберагае сон трывожны твой,
Маткі, маткі...
Радасць, боль і страты, —

Іх вы пераносіце без слоў:
Са слязьмі праводзіце вы
з хаты,
Са слязьмі частуеце сыноў.
Ды няма, відаць, на ўсёй
планеце
У шматлікіх мовах слоў такіх,
Каб маглі суцешыць матак
дзеці
Так, як маткі суцешаюць іх.
Дзе б ні быў я, у якіх дарогах,
Віктар РАКАУ.

На ўсіх шырынях

Цікаваць да рускай мовы для многіх тысяч іншакраінцаў не абмежавалася словам «спадарожнік», якое абышло газеты ўсіх кантынентаў.

Руская мова як прадмет выкладання ў вышэйшых і сярэдніх навучальных установах уведзена цяпер ва ўсіх сацыялістычных краінах, а таксама ў 30 капіталістычных дзяржавах і маладых краінах Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі. У Францыі, напрыклад, рускай мове вучацца студэнты і школьнікі ста з лішнім навучальных устаноў. У Англіі — трохсот, у тым ліку трынаццаці універсітэтаў. Тут сам урад лічыць вельмі важнай праграму распаўсюнення выкладання рускай мовы.

У многіх краінах прыватныя кампаніі, грамадскія арганізацыі і ўрадавыя ўстановы ствараюць спецыяльныя школы і курсы для вывучэння рускай мовы. Такую работу шырока разгарнулі ў 51 краіне таварыствы дружбы з СССР.

Савецкія арганізацыі імкнучы дапамагчы ўсім жадаючым чытаць і размаўляць на мове Леніна. Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі СССР выдае падручнікі рускай мовы, розныя метадычныя дапаможнікі. Выкладчыкі з замежных краін запрашаюцца ў Савецкі Саюз на міжнародныя месячныя семінары.

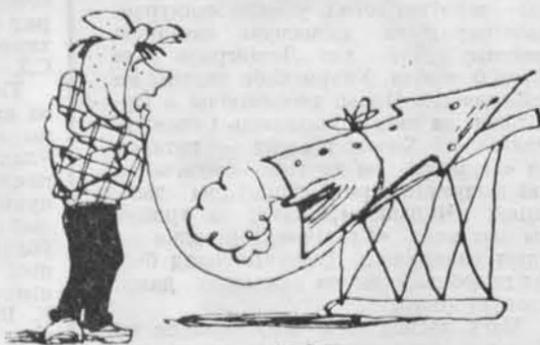
Герберт Уэлс, які добра размаўляў па-руску, калісьці выказаў думку, што іменна рускай мове ў будучым суджана легчы ў аснову мовы агульначалавечай. Гэта, вядома, вельмі смелае прадбачанне. Ва ўсім разе бяспрэчна, што з кожным годам усё больш людзей на ўсіх шырынях зямлі пачынае вучыцца рускай мове, каб знаёміцца з выдатнымі дасягненнямі савецкай навукі, чытаць у арыгіналах вялікую літаратуру, адчуваць ток ідэй міру і суіснавання, якія нясе з сабой гэтая мова.

У мовы непрыймальныя

У пасольства СССР у ФРГ паступілі запытанні ад прадстаўнікоў друку аб магчымасці прыезду савецкіх сведкоў на судовы працэс у Кобленцы па справе Хойзера. У гэтай сувязі аддзел друку Савецкага пасольства ў Боне апублікаваў наступнае паведамленне:

Днямі савецкія сведкі паведамлілі пасольству ФРГ ў Маскве, што ім стала вядома аб пазбаўленні савецкага юрыста прафесара Н. С. Аляксеева магчымасці завяршыць работу на працэсе ў Кобленцы і што з-за анулявання ўладамі ФРГ візы прафесар Н. С. Аляксееў быў вымушаны пакінуць межы ФРГ. Паколькі стварыліся ўмовы, якія перашкаджаюць савецкім прадстаўнікам дапамагчы аб'ектыўна расследаваць на працэсе ў Кобленцы злачынствы абвінавачваемых, сведкі прышлі да вываду, што пры гэтых акалічнасцях ім няма сэнсу выязджаць у ФРГ. Савецкія сведкі прасілі пасольства ФРГ ў Маскве давесці іх рашэнне да ведама суда ў Кобленцы.

Г У М А Р

Новы метад лячэння зубоў.

ДА УВАГІ НАШЫХ ЧЫТАЧОУ

НА ВЯСЕННЕ-ЛЕТНІ ПЕРЫЯД ЗМЕННЫХ ХВАЛІ ПЕРАДАЧ БЕЛАРУСКАГА РАДЫЁ ПРАЗ РАДЫЁСТАНЦЫЮ «САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ» ДЛЯ СУАЙЧЫННІКАЎ, ЯКІЯ ЖЫВУЦЬ У КРАІНАХ ЕВРОПЫ, ЯНЫ ЦЯПЕР ВЯДУЦА НА НАСТУПНЫХ ХВАЛЯХ: 42,15 МЕТРА (ЦІ 7140 КІЛАГЕРЦАХ), 31,48 МЕТРА (ЦІ 9530 КІЛАГЕРЦАХ). ЯК І РАНЕЙ, ПЕРАДАЧЫ БУДУЦЬ АДБЫВАЦА ШТОДЗЕННА АД 22 ГАДЗІН 30 МІНУТ ПА СЯРЭДНЕЕ-ЕВРАПЕЙСКАМУ ЧАСУ.

СПАТКАННЕ З РАДЗІМАЙ

(Пачатак на 2-й стар.)

Праніклівыя людзі на Захадзе вельмі занепакоены тым, што свабоды, аб якой так многа гавораць, становіцца там усё больш і больш абстрактнай, і магчымасць ёю карыстацца змяншаецца. Многія з іх усё часцей задумваюцца над пытаннем: «Ці не тут у вас, г. зн. у Савецкім Саюзе, існуе больш свабоды ў шырокім сэнсе гэтага слова?» У вашай краіне, несумненна, створаны шырокія магчымасці для развіцця чалавечай асобы. Нас усіх асабліва здзівіла, як пастаўлена ў Савецкім Саюзе выхаванне дзяцей. Я павінен адкрыта сказаць, што мае дачкі, якія многа падарожнічалі і многа бачылі цікавага, часта тут адчувалі сябе адсталымі. Яны не раз ведавалі Палац піянераў, і іх здзівіла ініцыятыва і рознабаковасць інтарэсаў равеснікаў.

Гэта таксама адбываецца ад таго, што жыццё тут спакойнае. Не ўсміхайцеся, можа, яно вам здаецца бурным, але ў нас мітуслівы «тэмп» жыцця з яго настайнай пагоняй за грашымі і канкурэнцыяй намнога хутчэйшы. Мы пакутуем ад такой напружанасці; можна сказаць, што большасць людзей у нас пакутуюць ад нервовых захворванняў. Нават у такой мірнай і ўтульнай краіне, як Швейцарыя, узнікаюць падобныя праблемы: напрыклад, каб больш зарабляць, здзельныя рабочыя прымаюць узбуджальныя сродкі, а потым, для сну, — заспакаляльныя. Натуральна, што праз некалькі год гэта разбурае іх здароўе. А тут, у вас, працуюцца спакойна, больш часу застаецца для адпачынку і забаў. Але я заўважыў, што ў вас яшчэ сустракаюцца і такія людзі, якія, так сказаць, працуюць вельмі «спакойна». Я б жартам заўважыў, што яны вельмі ўжо шырока карыстаюцца існуючай у вас свабодай.

Закранём праблемы канкурэнцыі. Яна, я думаю, часта псуе адносіны і паміж артыстамі на Захадзе. Здаралася, што мне гаварылі: «Вы, на жаль, мелі занадта вялікі поспех у нашым горадзе і больш сюды не вернецца». Гэта значыла, што які-небудзь тамашні дырыжор лічыў за лепшае трымаць мяне на адлегласці. А мае савецкія калегі ўжо ў час першай сустрэчы прасілі мяне прыязджаць часцей і нават выкладаць. Першы савецкі артыст, які са мной іграў на фестывалі ў Страсбургу, быў Гілеэльс. Калі пасля гэтага я з захапленнем гаварыў яму аб яго ігры, ён адказаў: «Вы павінны паслухаць Рыхтэра — яго я лічу лепшым». Павінен прызнацца, што такая цудоўная сціпласць у нас становіцца вельмі рэдчай.

Хацелася б таксама закрануць і пытанні, звязаныя з ліквідацыяй рэшткаў культуры асобы Сталіна ў вашай краіне. Бываючы ў буржуазных краінах, савецкія людзі ахвотна адказваюць на пытанні, звязаныя з культурам асобы. І ўсё ж я мяркую, што ў любым выпадку трэба, каб ніколі не забывалася чвэртка веку, на працягу якой савецкі народ зрабіў такі велізарны крок наперад, чаго ніколі не рабіла якая-небудзь іншая краіна.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі праспект, 77.
Дом Друку, Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».